

С. В. Іванов,
доктор економічних наук,

М. О. Солдак,
кандидат економічних наук,
Міжнародний центр досліджень соціально-економічних
проблем модернізації та розвитку кооперації, м. Полтава

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ ІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Термін «модернізація» останнім часом є предметом політичної та наукової риторики в Україні. Проблеми і потреби модернізації в Україні вперше були визначені у статті академіка НАН України В.М. Гейця [1]. Ідеї модернізації були розвинені в Національній доповіді, підготовленій Секцією суспільних і гуманітарних наук НАН України [2]. Апробована в науковому середовищі ідея модернізації була покладена в основу Послання Президента України Верховній Раді України «Модернізація України – наш стратегічний вибір» [3]. Різні аспекти модернізації визначено в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [4]. Модернізація нерозривно пов'язана з переходом на інноваційний шлях розвитку, тому в результаті вона повинна призвести до нового технологічного вигляду української економіки, зниження її залежності від кон'юнктури сировинних ринків, підвищення конкурентоспроможності країни та рівня добробуту українських громадян.

Модернізація – поняття багатоаспектне. Розглядають соціальну, економічну, політичну, культурну модернізацію. Часто під цим поняттям розуміється процес переходу «...від традиційного ... до сучасного суспільства...» [5], «процес часткового оновлення, заміни застарілого устаткування...» [6] або «скоординовані зусилля суспільства щодо подолання нетерпимого відставання в економічній і соціальній сферах...» [7, с. 5-82]. Останнім часом багато уваги приділяється культурному аспекту модернізації. Р. Інглхарт і К. Вельцель досліджують еволюції ціннісних установок жителів різних країн світу в останні десятиліття ХХ століття [8], С. Хантінгтон ставить проблему обмеженості самих можливостей глибоких культурних запозичень між цивілізаціями [9]. Головна теза теорії модернізації полягає в тому, що соціально-економічний розвиток веде до закономірних і до відомого ступеня прогнозованих змін у культурному та політичному житті. Матеріальну основу розв'язання тих чи інших соціальних і безпекових проблем створює промисловість, головною метою модернізації якої має стати підвищення продуктивності праці та відповідно рівня статків населення [10, с. 39].

Для здійснення модернізації економіки пріоритети промислового розвитку мають бути чітко визначені та викладені у законах України та стратегічних і програмних документах Кабінету Міністрів України, стратегіях розвитку відповідних міністерств і відомств, стратегіях соціально-економічного розвитку регіонів. В Україні процес формування промислової політики у попередні роки був незадовільним. Остання Державна програма розвитку промисловості діяла з 2003 до 2011 р. Лише у 2013 р. було схвалено Концепцію Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 р. Для відновлення процесів державного регулювання економічного розвитку у травні 2016 р. було прийнято план пріоритетних дій на 2016 р., в якому особливу увагу присвячено розвитку промислового виробництва. Як мету визначено реалізацію політики нової індустріалізації економіки України, стабілізацію соціально-економічного стану: до кінця року – подолання тенденції падіння обсягів промислового виробництва, у середньостроковій перспективі – досягнення стабільних обсягів зростання промислового виробництва, збільшення частки промисловості у структурі валового внутрішнього продукту, збільшення обсягів експорту продукції з високою доданою вартістю.

Політика розвинутих країн демонструє значний інтерес до промислового виробництва, а технологічні зміни визнаються одним з факторів довгострокового зростання. У 2015 р. Організація Об'єднаних Націй прийняла Програму сталого розвитку до 2030 р. Нові цілі були розроблені на заміну Цілям розвитку тисячоліття, які діяли протягом останніх п'ятнадцяти років. Ціль 9 «Створити гнучку інфраструктуру, сприяти всеохоплюючій і сталій індустріалізації, заохочувати інновації» стосується активного збільшення питомої ваги промислового виробництва у загальному показнику зайнятості та ВВП до 2030 р. шляхом інтеграції малих промислових підприємств та інших підприємств у ланцюзі створення вартості та ринки, модернізації інфраструктури та промислових галузей стосовно підвищення ефективності використання ресурсів, використання чистих та екологічно безпечних технологій та промислових процесів, розширення наукових

розробок, модернізації технологічних можливостей та підтримки інновацій.

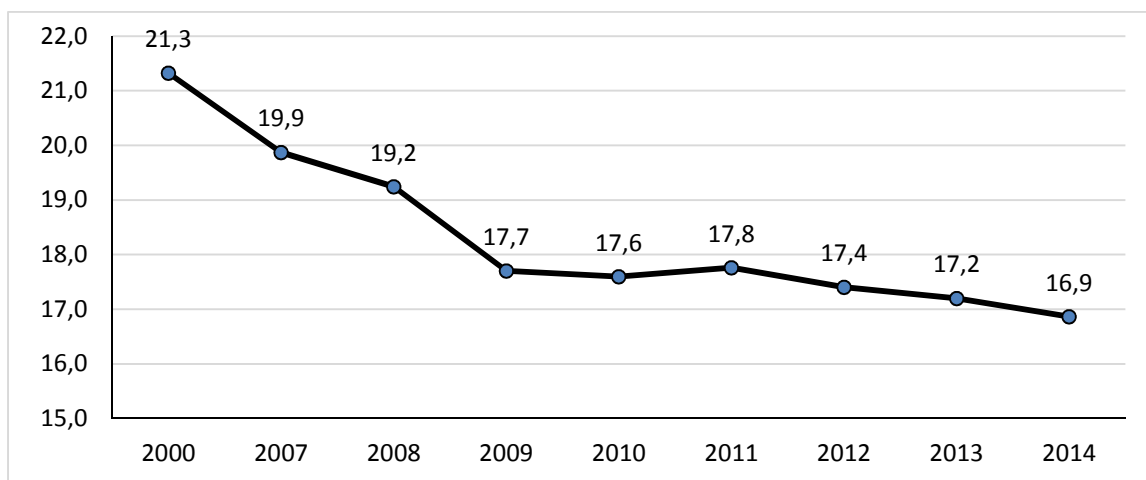
Концепція всеохоплюючого сталого промислового розвитку складається з трьох елементів: стала індустріалізація як фактор економічного розвитку; всеохоплюючий промисловий розвиток, що забезпечує соціальну інклюзивність і пропонує рівні можливості і справедливий розподіл благ; екологічна сталість, що усуває взаємозв'язок між процвітанням, забезпеченим промисловістю, і надмірним споживанням ресурсів і негативним впливом на навколишнє середовище [11].

Під сталою індустріалізацією мається на увазі процес, який позитивно впливає на довгострокові структурні зміни в економіці і ключову роль у ньому відіграє переробна промисловість. Вона забезпечує зайнятість у сферах із високою продуктивністю праці, стимулює розвиток технологій та інновацій, які у свою чергу, забезпечують стаке зростання продуктивності праці у переробній промисловості та інших галузях.

Економічно розвинуті країни останнім часом характеризуються довгостроковою тенденцією деіндустріалізації (*decreasing importance of manufacturing*). Постійне скорочення виробництва є найбільш помітним з точки зору зайнятості. З цієї при-

чини дебати щодо деіндустріалізації часто фокусується саме на втратах робочих місць. Частка переробної промисловості в національній зайнятості постійно зменшується. Навіть у таких країнах, як Корея, Туреччина, Мексика і країни Східної Європи, в яких відбувався період зростання промислового виробництва і зайнятості в 1970-х і / або 1980-х роках, частка переробної промисловості в загальному обсязі зайнятості скорочується останнім часом [12, с. 7]. У розвинутих країнах основним фактором зростання в галузях переробної промисловості стає продуктивність праці, що призводить до збільшення обсягів промислової продукції за відсутності значного зростання обсягів факторів виробництва – капіталу, виробничих ресурсів, матеріалів. У той час, високотехнологічні галузі спроможні створити велику кількість робочих місць у сфері послуг, що пов'язані із промисловістю.

В Україні останніми роками також відбуваються процеси деіндустріалізації, однак за рахунок не тільки кількісного, а й якісного погіршення стану промисловості. Кількість зайнятих у сфері виробництва скоротилась майже вповнину (з 2917 тис. осіб у 2000 р. до 1511 тис. осіб у 2014 р.). Частка зайнятих у переробній промисловості працівників у загальному обсязі зайнятих в економіці теж постійно скорочується.

Рис. 1. Частка працівників, зайнятих у переробній промисловості в Україні, %

Розраховано авторами за джерелами: Праця України у 2014 році: статистичний збірник [Електронний ресурс]. – К.: Консультант. – С. 131. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>; Праця України у 2009 році: статистичний збірник [Електронний ресурс]. – Київ. – С. 187. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Майже в 3 рази знизилася частка переробної промисловості у ВВП. Така тенденція присутня у багатьох країнах. Виключенням є Корея, де цей показник виріс на 5 в.п. на період з 1996 по 2014 р.

У «Звіті про промисловий розвиток – 2016: Роль технологій та інновацій у всеохоплюючому та сталому розвитку промислового виробництва» розглянуто структурні зміни в підгалузях переробної

промисловості, які сгруповано за типом технологій – низько-, середньо- і високотехнологічні підгалузі. За останні 40 років зміни спостерігалися у всіх трьох технологічних групах і в усіх країнах – від розвинених до країн, що розвиваються. В 2012 р. більше половини світової доданої вартості в низько- і середньотехнологічних галузях створювалось в країнах, що розвиваються, при цьому навіть в висо-

котехнологічних галузях в країнах, що розвиваються, створювалася майже половина світової доданої вартості [11, с. 3]. Статистика України з недавнього часу надає дані з розподілу обсягів реалізованої продукції добувної та переробної промисловості; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; забору, очищення та постачання води за основними промисловими групами. Відпо-

відно цих даних вітчизняне виробництво зорієнтовано на випуск товарів проміжного споживання (38,8% до загального обсягу реалізованої продукції промисловості у 2014 р.) насамперед металургійного виробництва, оброблення металів, виробництва хімічної продукції, у той час як питома вага інвестиційних товарів у промисловому випуску таких регіонів залишається незначною (6,9% у 2014 р.) [13].

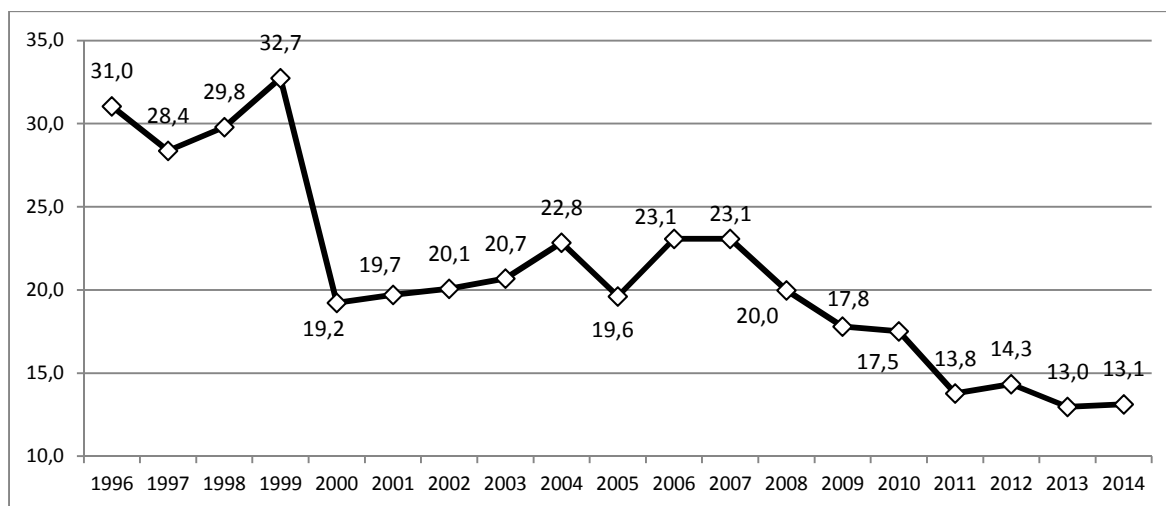

Рис. 2. Частка переробної промисловості у ВВП України, %

Джерело: Manufacturing, value added (% of GDP) [Електронний ресурс] // Databank.worldbank.org. – 2016. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.ZS>.

Ступінь зносу основних засобів підприємств переробної промисловості збільшується (67,5% у 2010 р. проти 60,2% у 2007 р.). Серед галузей промисловості самим високим він є у машинобудуванні, галузі, яка у всьому світі є драйвером розвитку економіки на інноваційній основі (84,3% у 2010 р. проти 68,9% у 2007 р.) [14, с. 75].

Знижується продуктивність праці у переробній промисловості. Україна значно відстає за цим показником навіть від колишніх країн Радянського Союзу (табл. 1). Учені вважають причинами такого явища ослабленість мотивації до підвищення продуктивності праці, зниження рівня освіти та майстерності з боку працюючих, деформації в оплаті праці, випереджальне зростання у структурі доходів населення частки соціальних трансфертів порівняно з часткою заробітної плати протягом останніх років [15, с. 101]. Послаблення мотивації до підвищення продуктивності праці багато в чому пояснюється рентоорієнтованою поведінкою, яка є масштабним явищем у країні. В.В. Дементьев пов'язує це зі «спрямованістю та «силою» стимулів економічної поведінки, яка діє у даному інституційному середовищі» [16, с. 9]. Власники можуть прагнути не до максимізації прибутку від діяльності власне підприємства і не до самозростання капіталу, а до отримання доходів від діяльності «дочірніх» і «онуца-

тих» комерційних структур, які контролюють ресурсні, товарні та фінансові потоки даного підприємства, що постачають йому ресурси за підвищеними цінами і купують готову продукцію за заниженою вартістю. Серед важливих напрямів підвищення продуктивності праці відмічають реструктуризацію зайнятості у напрямі збільшення частки інноваційної праці, що передбачає необхідність систематичного підвищення продуктивності праці, на противагу зайнятості за малопродуктивними формами економічної діяльності [17], однак без вирішення проблеми джерел отримання прибутку і формування ефективних інституційних моделей максимізації прибутку забезпечити стає економічне зростання неможливо [16, с. 12].

Особливостями національної економіки є акцент політики на імпорт техніки і технологій, слабке фінансування витрат на технологічну модернізацію і інноваційні розробки (табл. 2).

Інноваційна активність підприємств є достатньо низькою і має тенденції до зниження. Питома вага підприємств, що впроваджували інновації залишилася продовж 2000-2014 рр. майже незмінною. Вітчизняні виробники більш спираються на імпортне обладнання, про що свідчить структура інноваційних витрат підприємств: найбільшу питому вагу у цьому показнику займає придбання машин, облад-

Таблиця 1

Динаміка продуктивності праці (додана вартість у переробній промисловості (Manufacturing, value added) у розрахунку на тис. зайнятих у переробній промисловості) в деяких країнах (current US\$)

Країни	2010	2011	2013	2014
Японія	-	-	87063368,26	н.д.
Чеська Республіка	35593993,82	39049883,49	36236639,74	37126471,38
Польща	30129804,72	34098960,69	34765489,69	35527547,9
Латвія	25453733,07	-	-	28390166,31
Республіка Білорусь	12688725,55	15911038,38	16691164,75	н.д.
Російська Федерація	19047304,86	24629359,82	26803456,37	25170233,52
Україна	11662962,15	10839194,66	12300760,17	9949387,733

Розраховано авторами за джерелами: Manufacturing, value added (current US\$) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.CD>; Rocznik statystyczny pracy 2015 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://stat.gov.pl/en/topics/statistical-yearbooks/statistical-yearbooks/yearbook-of-labour-statistics-2015,10,5.html>; Труд и занятость в Республике Беларусь, 2014 [Электронный ресурс]. – С. 52. – Режим доступа: belstat.gov.ua; Republic Labour Market in the Czech Republic – Time Series – 1993-2014 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.czso.cz/documents/10180/20552603/25013115063.pdf/cc37e4e4-4b82-473d-a3bc-b9c86896b71d?version=1.0>; Среднегодовая численность занятых в экономике России по видам экономической деятельности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/wages/labour_force/#; Year Book of Labour Statistics 2013 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.mhlw.go.jp/english/database/db-yl/2013/02.html>.

Таблиця 2

Ключові показники інноваційної діяльності в Україні

Показники	2000	2005	2010	2013	2014
Питома вага інноваційно-активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %	18,0	11,9	13,8	16,8	16,1
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	14,8	8,2	11,5	13,6	12,1
Структура інноваційних витрат підприємств, %:					
дослідження і розробки	15,1	10,5	12,4	17,1	22,8
придбання зовнішніх нових знань (нових технологій)	4,1	4,2	1,8	0,9	0,6
придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	61,0	54,8	62,8	58,0	66,5
Чисельність науковців, тис. осіб	120,8	105,5	89,6	77,9	69,4
Витрати на інноваційну діяльність, % до ВВП	1,03	1,30	0,72	0,77	0,66

Складено авторами за джерелами: Наукова та інноваційна діяльність у 2011 р.: статистичний збірник. – С. 175; Наукова та інноваційна діяльність у 2014 р.: статистичний збірник. – С. 165; Наука та інноваційна діяльність (1990-2013 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

нання та програмного забезпечення. Ця стаття витрат залишається дуже високою порівняно з витратами на дослідження і розробки (66,5% проти 22,8% у 2014 р.).

Погіршилося і ресурсне забезпечення інноваційної діяльності. Чисельність науковців істотно скоротилась за період 2000-2014 рр. Обсяг витрат на інноваційну діяльність у зазначеному періоді мав тенденцію до зниження, за виключенням 2005 р. В роботі [18, с. 85-92] країни розподілено по групах відповідно до обсягів промислового виробництва (Manufacturing, value added) у валовому внутрішньому продукті країни (GDP), PPP (current

international \$) за період 1996-2011 рр. Сусідами України по групі стали Австрія, Чехія, Німеччина, Фінляндія, Угорщина, Італія, Японія, Республіка Корея, Литва, Мексика, Польща, Росія, Словаччина, Словенія, Швеція, Туреччина. На рис. 3 представлено рівень фінансування науки у цих країнах, а також в цілому в ЄС. Більшість країн усвідомила необхідність фінансування науки, і, як результат – відповідний показник збільшився майже по всіх країнах у 2013 р. порівняно з 1997 р. Виключення – Україна та Словаччина. З країн Європи, що представлені, саме вони мають найнижчий рівень фінансування R&D.

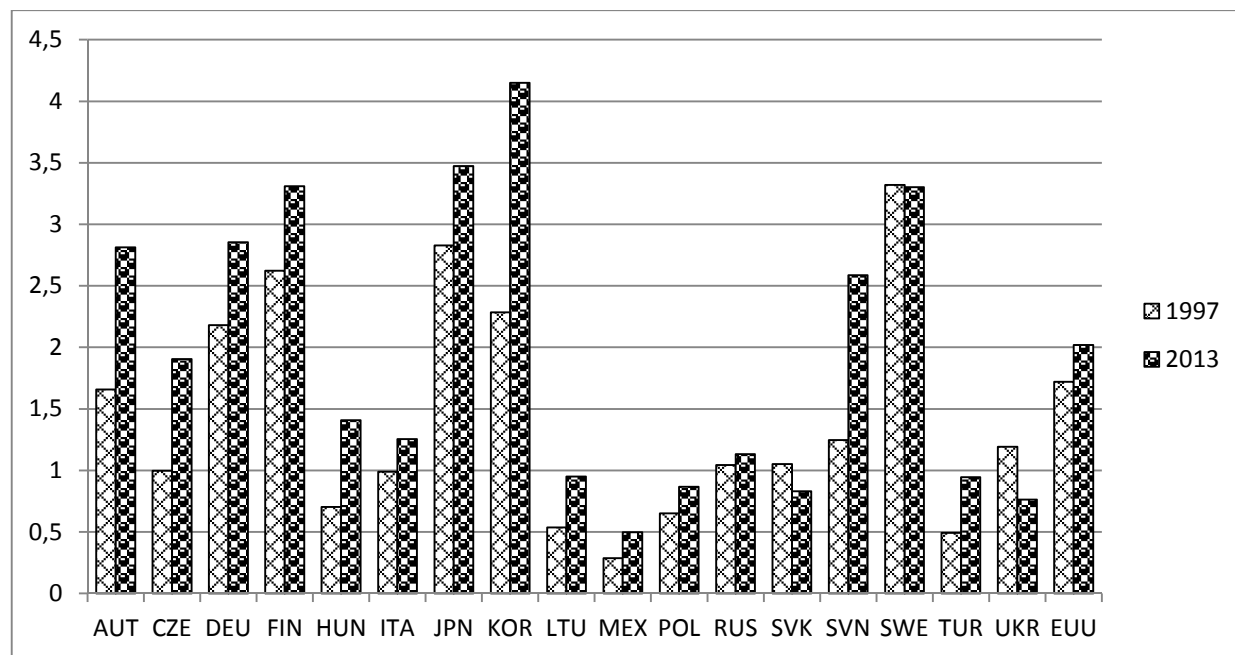

Рис. 3. Рівень фінансування науки

Складено авторами за: Research and development expenditure (% of GDP) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS>.

У Доповіді Організації економічної співпраці та розвитку «Science, Technology and Industry Scoreboard 2015» відзначається, що державна підтримка НДДКР зростає. У 2015 р. 28 країн ОЕСР використовують податкові стимули НДДКР для підтримки НДДКР підприємств, а в 2013 р. підтримка становила майже 50 млрд доларів США [19]. Основними інструментами реалізації такої політики є: створення умов для поліпшення інвестиційного клімату; встановлення сприятливого податкового режиму; надання пільг підприємствам за кредитними ставками і спрощення системи кредитування в цілому; збільшення інвестицій в НДДКР.

Вітчизняні вчені обґрунтовують напрями реформування податкової системи України в сфері інновацій. В роботі [20] на основі аналізу світового та вітчизняного досвіду намічено основні орієнтири податкової політики за конкретними видами податків (податку на прибуток підприємств, податку на доходи фізичних осіб та нарахувань на заробітну плату та ПДВ). Світова практика показує, що найчастіше модернізаційні ініціативи виходять з малих і середніх підприємств. При цьому, як правило, великі підприємства (корпорації), найчастіше не схильні до проведення модернізації, оскільки в силу свого розміру вони спроможні отримувати прибуток і на старих умовах. У свою чергу можна сказати, що підвищення числа малих підприємств в економіці країни або регіону сприяє нарощуванню сили модернізаційного імпульсу. При цьому конкурентне середовище малого підприємництва, захищене від негативного впливу монополістичних компаній, пере-

творює проблему модернізації підприємств в питанні їх виживання та успішного функціонування [21]. На думку В.І. Ляшенка для того, щоб досягти в Україні цілі модернізації економіки потрібно сформувати спеціальний фінансово-регуляторний режим, що дозволяє створювати в тих регіонах країни, де є відповідні наукові і технологічні заділи – своєрідні «інноваційні офшори», здатні в найкоротші терміни реалізувати концепцію «інноваційного ліфта» для «посіву», «вирощування», розвитку і «експансії» малих інноваційних підприємств [22, с. 289]. Однак у прийнятті таких рішень велике значення має політична воля лідерів країни та фінансові можливості держави.

Інновації залежать не тільки від інвестицій в НДДКР, а й від додаткових активів, таких як програмне забезпечення, проектування та людський капітал, тобто капітал, заснований на знаннях. Інвестиції в капітал, заснований на знаннях, показали свою здатність до відновлення при кризі і дані 2013 р. вказують на інтенсифікацію інвестицій в капітал, заснований на знаннях, в кожному секторі економіки [19].

Технологічні можливості та перехід до більш високотехнологічного виробництва залежать від «високотехнологічної інфраструктури», яка включає, серед іншого, університети та політехнічні інститути, які можуть підготувати кваліфікованих спеціалістів, інженерів та вчених. У зв'язку з високим ступенем залежності інновацій від навчання, в теорію регіонального розвитку останнім часом увійшла концепція «регіон, що навчається», яка

пов'язана із поняттями «економіка знань» та «суспільство, що навчається».

Концепція «регіону, що навчається» запропонована авторами, які працюють в області інноваційних досліджень і економічної географії [23; 24; 25]. Регіон, що навчається є концепцією регіонального розвитку, в якій головні дійові особи сильно, але гнучко з'єднані один з одним і підкреслюється між-регіональне та внутрішньорегіональне навчання. Головні дійові особи (актори) це політики, торговельно-промислові палати, торгові союзи, вузи, державні науково-дослідні установи, університети, організації, що підтримують інновації, фінансові інститути та компанії. К. Морган називає «регіон, що навчається» новим поколінням регіональної політики, яке, порівняно з традиційною регіональною політикою, направлене на розвиток «інфраструктури» замість інфраструктури, на «відкриття умів» замість відкриття доріг і галузевих заводів і яка розробляє політику з малим і середнім бізнесом, а не просто політику для малого і середнього бізнесу [24]. «Регіон, що навчається» є набагато ширшим поняттям, ніж регіональна інноваційна система: остання акцентує увагу на інституційних структурах для інновацій, а «регіон, що навчається» ставить за мету нарощування широкої коаліції розвитку.

Євросоюз ще з початку 90-х років минулого століття почав формування нової регіональної політики, яка ставить за мету поліпшення інституційних можливостей інновацій. Такі стратегічні програми, як «Регіональні інновації і технологія трансферу стратегій і інфраструктур» (RITTS), «Плани регіональної технології» (RTP) та «Стратегія регіональної інновації» (RIS), націлені на міжрегіональне і внутрішньорегіональне навчання. Низка міжнародних організацій приймають участь в обговоренні питань «регіону, що навчається» та «міст, що навчаються». Так, проект Європейської комісії «В напрямку європейського суспільства, що навчається» (Towards a European Learning Society (TELS) мав на меті заохочення нових міст і регіонів, які прийняли статус «тих, які навчаються».

У даний час концепція «регіон, що навчається» активно реалізується в багатьох європейських країнах. У 2015 р. Глобальна мережа міст, що навчаються ЮНЕСКО представила керівні документи: Пекінську декларацію про створення міст, що навчаються і Основні характеристики міст, що навчаються. Документи складають основу роботи організації і служать для учасників і партнерів мережі орієнтиром у справі створення міст, що навчаються. Спираючись на ці документи, Глобальна мережа міст ставить перед собою завдання сприяти містам у використанні потенціалу навчання протягом усього життя в інтересах забезпечення сталого розвитку [26].

Модернізація промисловості на основі освоєння нових технологій передбачає існування механізмів зв'язку між партнерами не тільки в сенсі формального процесу комунікації, але і в сенсі наявності довіри. Ефективність комунікації залежить від наявності довіри в системі взаємодії між її учасниками. Важливість довіри як необхідного інституту економіки, заснованої на знанні, підкреслюється багатьма дослідниками [27; 28; 29]. Економічний сенс довірчих відносин полягає в тому, що вони створюють умови для економії на трансакційних витратах, зокрема, на витратах пошуку інформації, укладання контрактів, контролю виконання, сприяють передачі неявних знань і тим самим впливають на розвиток інновацій.

На думку Н.Я. Калужної регіон, з точки зору створення довіри, має перевагу перед країною в цілому. Територіальна система виробництва передбачає стан близькості як сприятливого чинника для співпраці між учасниками виробничого процесу. Географічна і культурна близькість стає особливо важливою в умовах інноваційного розвитку, оскільки встановлені норми і стандарти застаріли, а накопичені масиви інформації не можуть передати характеристики інноваційних процесів, і з цього боку безпосередню взаємодію, локальне спілкування і загальний культурний досвід набувають вирішального значення для інформаційного обміну та розвитку інновацій. Тому саме регіони і муніципалітети в новій економіці мають найкращу перспективу в оволодінні конкурентною перевагою в поширенні і отриманні знань [27].

Е.М. Лібанова, вважаючи запорукою успішної модернізації високий рівень підготовки та забезпечення інституційної довіри, відмічає наявність в Україні атмосфери «невпевненості в дієздатності та ефективності нових соціальних інституцій, поширений правовий нігілізм, а отже, схильність до корупції, яка стала вкоріненою рисою не тільки в політичній та економічній еліті, а й у масовій свідомості» [29]. В.М. Геєць звертає увагу на неможливість модернізації без довіри у трикутнику «державо-бізнес-суспільство» [1]. Не маючи зв'язку зі своїми громадянами і не орієнтуючись на їхні потреби, влада спроможна запустити лише один варіант модернізації – мобілізаційний, тобто той, що нав'язується з гори і обмежує, а іноді виключає можливості вибору і свободи для громадян, а значить з малою ймовірністю відповідає їхнім потребам [10, с. 35].

У таких умовах інноваційне оновлення української економіки потребує перерозподілу повноважень в управлінні, пошуку таких методів та інструментів, які б дозволили «максимально зблизити інтереси «верхів», які володіють усім арсеналом інструментів для вказаного проведення, та «низів», які не мають можливості реально впливати на еконо-

мічну ситуацію та політику, але без урахування інтересів яких постановка самої проблеми модернізації втрачає усякий сенс» [10, с. 38]. Умови входу регіонів у модель інноваційного розвитку, тобто в етап модернізації, різні і потребують адаптованої для них інноваційної державної політики. Для здійснення модернізації державі потрібна підтримка з боку регіонів, вона має бачити зацікавленість останніх у розвитку економіки на модернізаційній основі. А це стане можливим, у тому числі, і завдяки розвитку здібностей головних дійових осіб (акторів) до безперервного навчання і стратегічної інноваційної поведінки.

Література

1. **Геец В.М.** Либерально-демократические основы: курс на модернизацию Украины / В. М. Геец // Экономика Украины. – 2010. – №3. – С. 4-20.
2. **Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015.** Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
3. **Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Зароди України.** – К.: НІСД, 2011. – 416 с.
4. **Про затвердження** Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова КМУ від 06.08.2014 р. № 385 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p/paran11#n11>.
5. **Філософія: енциклопедический словарь** / под. ред. А.А. Ивина. – М.: Гайдарики, 2004. – 1072 с.
6. **Модернізація** // Економічна енциклопедія: у 3-х т. / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр: «Академія», 2001. – Т. 2. – 648 с.
7. **Иноземцев В.Л.** Что такое модернизация и готова ли к ней Россия? / В.Л. Иноземцев // Модернизация России: условия, предпосылки, шансы. Сборник статей и материалов. Вып. 1 / под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Центр исследований постиндустриального общества, 2009. – 240 с.
8. **Инглхарт Р.** Модернизация, культурные изменения и демократия: Последовательность человеческого развития / Р. Инглхарт, К.Вельцель. – М.: Новое издательство, 2011. – 464 с.
9. **Хантингтон С.** Столкновение цивилизаций [Электронный ресурс] / С. Хантингтон. – Режим доступа: <http://gradaran.mskh.am/sites/default/files/%20Самюэль.%20Столкновение%20цивилизаций0.pdf>.
10. **Кіндзерський Ю.В.** Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації: монографія / Ю.В. Кіндзерський; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2013. – 536 с.
11. **Industrial Development Report 2016: The role of Technology and Innovation in Inclusive and Sustainable Industrial Development** [Electronic resource]. – Mode of access: unido.org/fileadmin/user.../IDR2016_FULL_REPORT.pdf.
12. **De Backer, K., I. Desnoyers-James** and L. Moussié (2015), “Manufacturing or Services - That is (not) the Question”: The Role of Manufacturing and Services in OECD Economies”, OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 19, OECD Publishing [Electronic resource]. – Mode of access: <http://dx.doi.org/10.1787/5js64ks09dmn-en>.
13. **Експрес-випуск** «Обсяг реалізованої промислової продукції за січень–грудень 2015 року та індекс обороту (реалізації) в Україні» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
14. **Промисловість України у 2007-2010 роках: статистичний збірник** [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
15. **Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: в 3 т. / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.Є. Кваснюка.** – К.: Фенікс, 2007. – 556 с.
16. **Дементьев В.В.** Может ли спасти экономику макроэкономическая политика / В.В. Дементьев // Journal of Institutional Studies (Журнал институциональных исследований). – 2013. – № 4. – Т. 5. – С. 6-12.
17. **Лісогор Л.С.** Продуктивність праці в Україні: проблеми та перспективи підвищення [Електронний ресурс] / Л.С. Лісогор. – Режим доступу: <http://dse.org.ua/arhcive/14/14.pdf>.
18. **Кузьменко Л.М.** Инновационная деятельность в свете развития промышленного производства / Л.М. Кузьменко, М.А. Солдак // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. – Вип. 11. – 488 с.
19. **Science, Technology and Industry Scoreboard 2015. Innovation for Growth and society** [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9215031e.pdf?expires=1465888581&id=id&accname=guest&checksum=2FCD3B13AFF703CF276377C2B1DCD622>.
20. **Мазур Ю.А.** Налоговое регулирование инвестиционно-инновационного развития экономики: эволюционный подход / Ю.А. Мазур. – К.: ІЗП НАН України, 2015. – 188 с.
21. **Миленький В.М.** Теоретичні підходи до модернізації регіональної економіки [Електронний ресурс] / В.М. Миленький. – Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/5791/C.%20322.pdf?sequence=1>.
22. **Фінансово-регуляторні режими стимулювання економічного розвитку: введення в економічну режимологію: моногр.** / В.І. Ляшенко; НАН України, Ін-т економіки пром-сти. – Донецьк, 2012. – 370 с.
23. **Hassink R.** (2001): The Learning Region: A Fuzzy Concept or a Sound Theoretical Basis for Modern Regional Innovation Policies? [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/283650759_The_Learning_Region_A_Fuzzy_Concept_or_a_Sound_Theoretical_Basis_for_Modern_Regional_Innovation_Policies.

24. **Florida R.** (1995): Toward the Learning Region [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.creativeclass.com/rfcgdb/articles/1995-Futures-Toward_the_Learning_Region.pdf. 25. **Morgan K.** (1997): The Learning Region: Institutions, Innovation and Regional Renewal [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/24087279_The_Learning_Region_Institutions_Innovation_and_Regional_Renewal. 26. **Global Network of Learning cities: guiding documents** [Electronic resource]. – Mode of access: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002349/234986r.pdf>. 27. **Maskell, P.** Social Capital, Innovation and Competitiveness // Social capital: Critical perspectives. – Oxford University Press, 2000. – P. 111-123. 28. **Калюжнова Н.Я.** Конкурентоспособность регионов: теория и методология анализа в контексте современного экономического развития: автореферат дис. на соискание д-ра экон. наук [Электронный ресурс] / Н.Я. Калюжнова // Экономическая библиотека. – Режим доступа: <http://economy-lib.com/konkurentosposobnost-regionov-teoriya-i-metodologiya-analiza-v-kontekste-sovremenno-go-ekonomicheskogo-razvitiya#ixzz4A3afCtJS>. 29. **Лібанова Е.М.** Модернізація економіки України в контексті соціальних викликів [Електронний ресурс] / Е.М. Лібанова. – Режим доступу: <http://dse.org.ua/arhcive/15/2.pdf>.

Іванов С. В., Солдак М. О. Модернізація економіки України в контексті світових тенденцій індустріального розвитку

Статтю присвячено проблемам модернізації економіки України. На основі дослідження сучасних світових тенденцій індустріального розвитку визначено, що інноваційне оновлення української економіки потребує перерозподілу повноважень

в управлінні. Акцентовано увагу на здійснення регіональної політики, що ставить за мету розвиток здібностей головних дійових осіб до безперервного навчання і стратегічної інноваційної поведінки.

Ключові слова: модернізація, індустріальний розвиток, інновації, регіональна політика.

Іванов С. В., Солдак М. А. Модернизация экономики Украины в контексте мировых тенденций индустриального развития

Статья посвящена проблемам модернизации экономики Украины. На основе исследования современных мировых тенденций индустриального развития определено, что инновационное обновление украинской экономики требует перераспределения полномочий в управлении. Акцентируется внимание на осуществление региональной политики, которая ставит целью развитие способностей главных действующих лиц к непрерывному обучению и стратегического инновационного поведения.

Ключевые слова: модернизация, индустриальное развитие, инновации, региональная политика.

Ivanov S., Soldak M. Modernization of Ukraine's economy in the context of global trends of industrial development

The article deals with problems of modernization of Ukraine's economy. Based on the study of modern world trends of industrial development is determined that an innovative upgrade Ukrainian economy needs a reauthorization in government. It was pointed out on the regional policy making, which aims to develop the capacity of prime actors for lifelong learning and strategic innovation behavior.

Keywords: modernization, industrial development, innovations, regional policy.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2016

Прийнято до друку 21.09.2016